

Opinnäytetyö (AMK)

Journalismin koulutusohjelma

NJOURS11

2016

Katja Mäenpää

RADION UNOHDETTU VOIMA: FEATURE

– Mikä on radiofeature ja kuinka se valmistuu?

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Journalismin koulutusohjelma | NJOURS11

2016 | 26

Ohjaajat: Samuel Raunio ja Pia Alanko

Katja Mäenpää

RADION UNOHDETTU VOIMA: FEATURE

Radiofeature on terminä suomalaisille vielä suhteellisen vieras. Syy siihen on osittain se, että Suomessa featureiden ohjelmapaikka on Yle Radio 1:ssä perjantai iltaisin tunnin ajan. Vaikka ohjelma on kuultavissa myös Yle Areenassa, kuuntelijakunta on sanan laajassa merkityksessä varsin suppeaa. Feature on hieno ohjelmatyyppejä, joka jää mielestäni vaille arvoisaansa huomiota.

Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt selvittämään, mitä radiofeature on ja kuinka se valmistuu. Radiofeaturen tekoa olen pyrkinyt selvittämään oman tuoteosani, *Mielivaltaista mielen valtaa*, tekoprosessin ja analysoinnin kautta.

Tutkielmaa varten olen haastatellut kahta radioammattilaista: Yleisradion Dokumenttiryhmätoimituksen tuottajaa Hannu Karistoa sekä Yleisradion Radioateljee-toimituksen tuottajaa Harri Huhtamäkeä. Haastatteluita käytetään pääasiallisesti radiofeaturen määrittelemisessä. Syy tähän on se, ettei featuresta ole löydettävissä eksaktia, tarkkaa tai suoraa määritelmää.

Tutkielman ja tuoteosan tekoprosessin aikana tulin siihen tulokseen, että featuren elementit koostuvat tiivistetysti ilmaistuna käsikirjoituksen dramaturgisesta muodosta, kertojäänistä sekä muusta äänimaisemasta. Featuressa tulisi tähdätä tietyllä tavalla myös siihen, että äänimaisema voi itsessään kertoa tarinan eikä vain ja pelkästään siten, että se toimii puheen ja tekstin tukena.

Taustatutkimuksen ja haastatteluiden perusteella kävi selväksi, kuinka vaikeasti määriteltävä ja ymmärrettävä radiofeature on. Tutkielmassa tulen siihen lopputulemaan, että radiofeature ei ohjelmatyyppejä kuulu mihinkään tiettyyn kategoriaan, vaan se yhdistelee eri ohjelmatyyppejä ja on niin sanotusti monen osan summa. Pääasiassa se on fiktiivinen ääniteos.

ASIASANAT:

Radio, Feature, Radiofeature, Yleisradio, Tuoteosa, Radiodokumentti, Dokumentti, Radioateljee

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Journalism | NJOURS11

2016 | 26

Instructors: Samuel Raunio and Pia Alanko

Katja Mäenpää

THE FORGOTTEN FORCE OF RADIO: FEATURE – WHAT IS RADIOFEATURE AND HOW IT IS MADE?

Radio feature as a term is still relatively unfamiliar for Finns. The reason is partly the fact that in Finland features are only played on radio channel Yle Radio 1 for one hour every Friday evening. Even though the programs can also be heard on Yle Areena, the base of listeners is (in the broad sense of the word) rather small. Radio feature is a great format which, in my opinion, doesn't get the attention that it deserves.

In my thesis I have tried to find out what radio feature is and how it is made. I have tried to clarify the process of making a radio feature by analyzing my product portion of the thesis, *Arbitrary power of the mind*, and specify the process.

For this study I interviewed two radio professionals: Dokumenttiryhmä's editorial producer Hannu Karisto from the Finnish Broadcasting Company YLE and Radioateljée's producer Harri Huhtamäki from the Finnish Broadcasting Company YLE. The interviews are used mainly for defining radio feature. The reason for this is that the term feature doesn't have exact, precise or direct definition.

During the study I came to the conclusion that feature has three basic but important elements that decides its form: script dramaturgy, the narrator, as well as the rest of the soundscape. Features should be made in such a way that the soundscape itself can tell a story and not just and only in such a way that it acts as a support for voice and text.

On the basis of background research and interviews, it became clear how difficult to define and understand radio feature really is. The thesis will come to the outcome, that as a radio format, feature does not belong to any particular category, but it combines different types of programs, and is so to speak the sum of many formats. Mainly, it is a fictional sound piece.

KEYWORDS:

Radio, Feature, Radio Feature, Documentary, Radio Documentary, Product, YLE

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 MITÄ ON RADIOFEATURE?	7
2.1 FEATUREN ERILAISET MÄÄRITELMÄT	8
2.2 RADIODOKUMENTIN JA -FEATUREN HÄILYVÄ ERO	10
3 FEATUREN HISTORIA SUOMESSA	14
4 TUOTEOSA: MIELIVALTAISTA MIELEN VALTAA	17
4.1 AIHEEN VALINTA JA NÄKÖKULMAN MUODOSTAMINEN	17
4.2 KÄSIKIRJOITUS	18
4.3 MATERIAALIN KERÄYS JA EDITOINTI	19
4.4 VALMIIN TUOTTEEN ANALYSOINTI	21
5 LOPPUPÄÄTELMÄT	24
LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Rakkauteni radioon poiki mielenkiintoisen ja haastavan opinnäytetyön aiheen: radiofeature. Mitä on radiofeature? Terminä radiofeature ei kerro itsestään paljoakaan. Featuren määrittelemisen on haastavaa radioammattilaisille ja minulle, alaa opiskelevalle, joten miten saada se aukeamaan myös tavalliselle kuulijalle. Koska feature on radiossa suomalaisille vielä suhteellisen vieras käsite, sen hienous on jäänyt vaille ansaittua huomiota. Se on mielestäni yksi radion hienoimpia ohjelmaformaatteja, josta syystä haluan tuoda sen esille myös suuremmalle yleisölle.

Tätä työtä tehdessäni perehdyin aiheeseen lähes vuoden, ja sen perusteella voin todeta, ettei radiofeaturesta löydy juurikaan lähdemateriaalia. Kuten Ylen Dokumenttiryhmän tuottaja Hannu Karisto sanoi haastattellessani häntä: ”Feature on huono sana. Pitäisi keksiä jokin parempi sana kuvaamaan sitä featurea, jota nyt tehdään. Sana, joka auttaa määrittelemään.” (Karisto Hannu, henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2015¹.)

Kyseessä on radion unohdettu voimavara ja tapa tehdä erilaista radiota. Sain aiheeseen kimmokkeen Skotlannista, jossa olin opintovaihdossa elokuusta 2014 vuoden 2015 helmikuuhun. Iso-Britanniassa radiofeature on arkipäivää ja laadukkaita teoksia syötetään eetteriin päivittäin – osana nettijulkaisua tai radion omalla ohjelmapaikalla. Mieleeni heräsi kysymys: miksi Suomessa ei tehdä tällaista radiota?

Pyrin opinnäytetyössäni selvittämään, mitä ja mikä on radiofeature ja kuinka se valmistuu. Halusin työssäni tutkia ja tutustua radiofeatureen ohjelmatyypinä ja lisätäkseni tietoutta featuren tekoprosessista. Siksi olennaisena osana opinnäytetyötäni olen tehnyt oman radiofeaturen, jonka tekoprosessia tulen työssäni analysoimaan. Tuoteosani *Mielivaltaista mielen valtaa* aiheena on narsismi ja sain sen valmiiksi keväällä 2016. Featuren pituuden ja ohjelmatyypin vuoksi sitä

¹ Myöhemmin (Karisto 2015)

oli haastavaa saada julkaistua. Työ julkaistaan kuitenkin Radio Tutkassa keväällä 2016.

Tutkielmaa varten olen haastatellut kahta radioammattilaista: Yleisradion Dokumenttiryhmä -toimituksen tuottajaa Hannu Karistoa sekä Yleisradion Radioateljee -toimituksen tuottajaa Harri Huhtamäkeä.

Hannu Karisto on Yleisradion Dokumenttiryhmän tuottaja ja toiminut Yleisradiossa toimittajana vuodesta 1979 lähtien. Karisto on toiminut Ylen Dokumenttiryhmän tuottajana vuodesta 1991. Dokumenttiryhmä perustettiin Radio Ylen Ykköseen vuonna 1990 Yleisradion radiokanavien uudistusten myötä. (Karisto 1997, 101.)

Harri Huhtamäki työskentelee perustamansa Radioateljeen tuottajana Yleisradiossa. Hän on koulutukseltaan filosofian maisteri ja teatteriohjaaja. Huhtamäki tuli alun perin Yleisradioon vuonna 1978 Radioteatterin dramaturgiksi. Hän on kirjoittanut ja ohjannut satoja radiodokumentteja, feature-ohjelmia ja kuunnelmia. Äänitaiteen ammattilaisena Huhtamäki on opettanut eri yliopistoissa ja alan oppilaitoksissa ympäri maailman, kuten Kiinassa ja Yhdysvalloissa. Ennen Yleisradiota hän on toiminut yliopistossa lehtorina. (Huhtamäki Harri 2010; Hytönen 2010, 10.)

Haastatteluita käytetään muun muassa radiofeaturen määrittelemisessä.

2 MITÄ ON RADIOFEATURE?

Haastattelin tutkielmaani varten kahta radion ammattilaista: Radioateljetoimituksen tuottajaa Harri Huhtamäkeä sekä Yleisradion Dokumenttiryhmän tuottajaa Hannu Karistoa. Käytän haastatteluja pääasiassa apuna radiofeaturen määrittelyssä.

Huhtamäkeä haastattelin puhelimitse marraskuun 9. päivä 2015. Haastattelu suoritettiin puhelinhaastatteluna, sillä se sopi aikatauluun parhaiten. Lähetin kysymykset haastateltavalle ensin sähköpostilla, jonka jälkeen sovimme soittotajasta. Pyysin häntä varaamaan haastattelulle noin tunnin verran aikaa. En siksi, että haastatteluun menisi välttämättä niin kauan aikaa, vaan siksi, että haastattelun aikana ei tulisi kiireinen olo, jolloin haastattelun lähtöasetelmat ja lopputulos todennäköisesti kärsisivät.

Äänitin puhelinkeskustelumme Huhtamäen luvalla Zoom H2N äänitallentimella. Haastattelumuotona toimi niin kutsuttu avoin haastattelu, jonka rakenteen olin pääasiallisesti suunnitellut ensin paperille (pääkysymykset ranskalaisin viivoin). Avoin haastattelu on keskustelunomainen haastattelu, jossa haastattelijan asema on keskeinen, mutta hänen roolinsa ei ole yhtä johtava kuin esimerkiksi lomakehaastattelussa (Hirsijärvi & Hurme 1995, 30-31).

Haastattelun purussa en litteroinut, eli kirjoittanut, koko haastattelua vaan valitsin sieltä parhaimmat kommentit ja teemat, jotka kirjoitin ylös. Olin haastattelun aikana kirjoittanut ylös muutamia asioita ja kommentteja, joita ajattelin haluavani käyttää tutkielmassa.

Hannu Karistoa haastattelin hänen omassa työhuoneessaan Ylen Isolla Pajalla tiistaina 10. marraskuuta 2015. Myös Karistoa pyysin varaamaan aikaa noin tunnin verran. Haastattelu Kariston kanssa oli rakenteeltaan hyvin samanlainen kuin Huhtamäenkin. Äänitin haastattelun Zoom H2N äänitallentimella ja haastattelumetodina pyrin jälleen keskustelemaan, avoimeen haastatteluun. Kasvokkain tällainen haastattelutapa luonnistuu paremmin, kun haastattelijan on mahdollista kiinnittää huomiota haastateltavan sanattomaan viestintään.

Kariston haastattelua en litteroinut lainkaan vaan jälleen haastattelun lomassa kirjasin ylös niin kutsuttuja aikakoodeja, joiden perusteella löysin nauhalta haluamani kohdan. Tämän lisäksi kuuntelin äänitteen useaan kertaan läpi varmistaakseni käyttämieni lainausten olevan sisällöllisesti eksakteja.

Kariston haastattelussa huomasin tekeväni enemmän syventäviä ja tarkentavia kysymyksiä kuin Huhtamäen haastattelussa. Kysymyspatteristo oli molemmilla kuitenkin muutamaa pientä yksityiskohtaa lukuun laskematta sama. Syynä saattoi olla myös se, että Huhtamäelle lähetin kysymykset etukäteen. Jouko Aaltonen kertoo kirjassaan *Seikkailu todellisuuteen*, että joskus haastateltava haluaa kysymykset etukäteen, jolloin ongelmaksi tässä usein muodostuu se, että kovin tarkat etukäteiskysymykset ”tappavat elämän ja spontaaniuden haastattelusta” (Aaltonen 2011, 315). Laatimani kysymykset olivat tietyllä tavalla tarkkoja kuten ”Mitä tai mikä radiofeature mielestänne on?”, jolloin kysymys itsessään on tarkka ja rajattu, mutta vastaus vaatii laajempaa käsittelyä ja pohdintaa.

2.1 Featuren erilaiset määritelmät

Radiofeature on hyvin häilyvä käsite – veteen piirretty viiva. Sen määrittelemisen on hyvin haastavaa jopa radion ammattilaisille.

Englannin kielen verbi *feature* saa *Oxford English Dictionaryn* mukaan (1989, 639) merkityksen ’hiotun kokonaisuuden muotoileminen’ tai ’valmistaa taiteellisesti’, ja substantiivina sana tarkoittaa tunnusmerkkiä, luuteenomaista piirrettä. *Feature programme* saa sanakirjassa merkityksen ’ohjelma, joka rakentuu yhden keskus-/perusteeman ympärille’. Termejä dokumentti ja feature käytetään nykyään rinnakkain niin Suomessa kuin muualla maailmassa. ”Sekä dokumentit että featuret ovat viimeisteltäviä, radioilmaisultaan kehittyneitä, näkemyksellisiä ohjelmia. Molemmissa ohjelman sisältö vaikuttaa muotoon, tai kulloisellekin aiheelle etsitään sitä mahdollisimman hyvin vastaava muoto, rakenne tai äänimaisema.” (Karisto 1997, 19–20.)

Suomessa radiofeaturea tehdään yhdessä toimituksessa, yhdelle kanavalle. Yle Radio 1 lähettää Radioateljeen featureita perjantai-iltaisina kymmenen ja yhden-toista välillä. Voidaan siis kai todeta, ettei feature ole suosituin tai kuulluin ohjelmaformaatti Suomessa.

Itse löysin radiofeaturen Skotlannissa vaihdossa ollessani. Iso-Britanniassa radiofeature on arkipäivää ja paikallinen yleisradioyhtiö BBC tuottaa lähes liukuhihnalta paljon laadukkaita featureita (BBC Sunday Features²). Osallistuin paikallisessa yliopistossa kurssille, jossa käsiteltiin nimenomaan radiofeatureita.

Featuren määritelmä on siksikin hankala, että se vaihtelee maittain. Useasti muualla Euroopassa feature käsitetään samaksi tai ainakin hyvin vahvasti samanlaiseksi kuin radiodokumentti. Suomessa sillä on kuitenkin aivan oma muotonsa. Se kulkee dokumentin kanssa käsi kädessä, mutta on kuitenkin oma, itsenäinen lajinsa (Karisto 2015). Se on yhdistelmä dokumenttia, kuunnelmaa sekä radiotaidetta ja -teatteria. Niin sen ainakin itse koen. Featuren voi määritellä juuri niin monella tavalla kuin on tekijöitäkin. Kun minulta kysytään, mitä on radiofeature, vastaan, että se on jotain radiodokumentin ja kuunnelman väliltä.

Tuskin mistään ilmiöstä radion ohjelmistossa on olemassa niin kirjavia nimityksiä kuin featuresta. Se johtuu epäilemättä siitä, että tässä muodossa voidaan käsitellä erittäin laajaa aihepiiriä ja monella eri tavalla. Lähtökohtana on tavallinen esitelmä, jonka pitäjä haluaa valaista keskustelemaansa ääninäyttein: luennalla, artistoäänillä, tehosteilla, musiikilla. (Miettunen 1966, 131.)

Yleisradion entisen radiotoimittaja Martti Silvennoisen (1993, 18) mukaan radiofeature on alkujaan radioselostuksen toinen muoto, jossa spiikki ohjaa ja vie eteenpäin materiaalia. Featureksi voidaan kutsua myös radiodokumenttia, jossa käytetään fiktiivisiä, tekijälle alisteisia aineksia (Talonen 2003, 7).

Niin ikään Yleisradion entinen radiotoimittaja ja dokumentaristi Pertti Salomaa määrittelee featuren yleisnimeksi ”akustisille radioilmaisun muodoille, joitten avulla kuuntelijalle voidaan siirtää hahmotellussa ja viimeistellyssä muodossa otoksia todellisuuteen pohjautuvista tapahtumista ja olosuhteista”. Salomaan mukaan kuunnelma ja feature ovat kuitenkin ohjelmatyyppeinä toisilleen vas-

² <http://www.bbc.co.uk/programmes/b006tnwp/episodes/player>

takkaiset. Kuunnelman esitystaso on epätodellinen, kuvitteellinen kun taas featuren esitystaso on olemassa oleva, todellinen. (Salomaa 1989, 19-21.)

Haastattelin tähän opinnäytetyöhöni Radioateljteen tuottajaa Harri Huhtamäkeä, joka käsittää radiofeaturen niin kutsuttuna metakäsitteenä. Tämä tarkoittaa että sitä ei voi vertailla dokumentin kanssa, joka on ensimmäisen asteen käsite. Metakäsitteenä eli niin kutsuttuna yläkäsitteenä on feature, koska se ei ole varsinaisesti mitään yhtä tiettyä yhtä ohjelmatyyppejä vaan eri ohjelmatyypeistä koostuva yhdistelmä (Huhtamäki Harri, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2015³). Alakäsitteenä toimivia puhtaita ohjelmatyyppejä ovat Hytösen (2010⁴, 15) mukaan esimerkiksi kuunnelma, uutiset tai radiodokumentti.

Me ei käsitetä sitä (featurea) lajityypin nimeksi samalla tavalla ku esimerkiks on joku asiaohjelma, makasiiniohjelma tai kuunnelma tai dokkari. Feature on metakäsite eli se ei kuvaa yhtä vaan se kuvaa joukkoa. Siinä ohjelmatyypissä voi lainata näit kaikkia keinoja. Ei tietenkään yhdessä ohjelmassa, vaan periaatteessa siin keinot on vapaat . (Huhtamäki 2015)

2.2 Radiodokumentin ja -featuren häilyvä ero

Nykyään dokumentilla käsitetään enemmän faktuaalista ja faktapohjaista ohjelmaa. Featurella taas käsitetään radiossa kaikkia akustisia elementtejä luovasti käytävää ohjelmamuotoa. Eri maissa ja radiokulttuureissa termit ja määritelmät vaihtelevat. Suomessa feature ei ole vielä vakiinnuttanut mitään varsinaista nimityskäytäntöä. Huhtamäki on Radioateljteen verkkosivuilla sanonut: ”Hyvistä ja monimuotoisista ohjelmista suositellaan nimitystä *ateljee-ohjelma*. Termi yhdistää idean ja käsityön kuuntelemisen laaduksi - kuuntelemisen kulttuuriksi.”

(Huhtamäki 2016a⁵.)

Kun listataan dokumentin ja featuren sanakirjamerkityksiä, saadaan todiste, mielipide, taiteellisesti hiotun muodon valmistaminen ja jonkin puolella oleminen sekä dokumenttiohjelmalle merkitys: perusteemaan fokuoiva ohjelma. Dokumenttiohjelman ja featureohjelman merkitysero sanojen etymologian mukaan on: do-

³ Myöhemmin (Huhtamäki 2015)

⁴ Ida-Maria Hytösen 2010 julkaistu opinnäytetyö

⁵ Lähdeviittemerkintä viittaa ajankohtaan, jolloin opinnäytetyön tekijä on lukenut verkkotekstin. Verkkoteksti on julkaistu jo tätä aiemmin Yleisradion verkkosivuilla, mutta tekstin julkistamisajankohtaa ei ole mainittu.

kumentti pohjaa todistukseen olevasta tai tapahtuneesta kun taas feature on tehty, luotu. (Karisto 1997, 19.)

Hytösen (2010, 8) mukaan radiofeature eroaa radiodokumentista siten, että featuren kohdalla ohjelman konteksti on enemmän sidoksissa tekijän idealle ja muokattavissa tekijän näkemysten mukaiseksi, kun taas radiodokumentissa pyritään autenttisuuteen, mutta samalla tekijän omaan tulkintaan. ”Loppujen lopuksi dokumentti tehdään aina materiaalin ehdoilla ja siitä nousevien mahdollisuuksien mukaan, kun featuren äänimateriaali tehdään enemmän tekstistä nousevien mahdollisuuksien mukaan.” (Hytönen 2010, 8.)

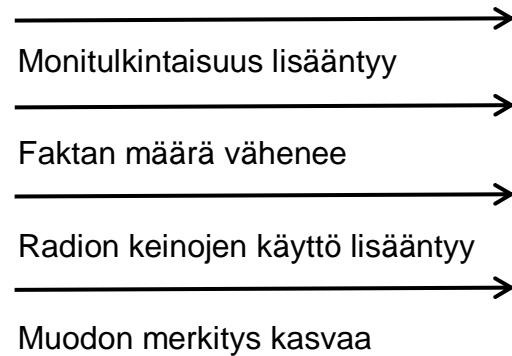
Ne (dokumentti ja feature) ovat niin lähellä toisiaan, ettei lopputuotoksestaakaan aina osaa sanoa, mikä se on. Erot liittyvät enemmänkin siihen tekemisen prosessiin. Featuren tekemisen prosessi on lähempänä fiktion tekemistä eli kuunnelman tekemistä. (Karisto 2015)

Uskon tässä piilevän sen hennon rajaviivan, joka erottaa nämä kaksi toisistaan: fiktiivisyyden. Dokumentti peräänkuuluttaa faktaa, autenttisuutta. Se on aina tietysti tekijänsä näköinen, koska tämä rajaa aiheen ja tarkastelee sitä tietystä näkökulmasta. Se on kuitenkin aina yksi osa totuutta.

Feature taasen voi olla myös fiktiota. Yhtäläillä kuin radiodokumentissakin, radiofeaturessa rakennetaan mielikuvia ja tarinaa erilaisilla äänimaisemilla. Tekoprosessi on siinä mielessä sama. Ja aivan kuten dokumentissakin, myös featuressa voidaan käyttää musiikkia ja lisätä siihen tietynlaisia taiteellisia ominaisuuksia. Erona on se, että featurella on enemmän tilaa leikitellä.

Kariston (2015) mukaan feature on artistisempaa, taiteellisempaa: sen pohjana voidaan käyttää vaikkapa runoteosta (fiktio). Hän (Karisto1997, 23) sijoittaa ohjelmat janalle, jonka toisessa päässä ovat uutiset ja toisessa radiotaide. Ohjelmien monitulkintaisuus kasvaa ja ohjelman viestistä tulee moniselitteisempi, kun janalla edetään kohti radiotaidetta. (ks. Kuvio 1).

Uutiset	Ajankohtais-ohjelmat	Puhe-musiikki-ohjelmat	Dokumentti	Kuunnelma	Radiotaide
	Puheohjelmat Reportaasi		Feature		

Kuvio 1. Kariston tapa sijoittaa feature suhteessa muihin ohjelmatyyppeihin. (Karisto 1997, 23.)

Kun kuviota tarkastelee, on selvää, että Karisto pitää dokumentin ja featuren välistä eroa hiuksenhienona. Vaikkakin ero fiktion ja faktan välillä on mustaval-koisesti ajatellen suuri, on dokumentin ja featuren välinen raja hyvin häilyvä. Harri Huhtamäen mielestä dokumentti ja feature eivät ole lainkaan niin saman-laisia kuin Karisto sen kokee. Huhtamäki kokee Dokumenttiryhmän ohjelmat karrikoidusti tietynlaisena sosiaalipornona, sillä ne keskittyvät hänen mukaansa suomalaisten arkielämään – toisten ihmisten arkielämän tirkistelyyn (Huhtamäki 2015). Hänen mukaansa radiodokumentti on realismin muotona, kertomusmuo-tona osa yhteiskunnallista ja sosiaalista terrorismia. ”Se kysyy miksi ja vastaa siksi ja väittää tätä leikkiä todellisuudeksi.” (Huhtamäki 1993, 40-41.)

Huhtamäki on Ida-Maria Hytösen (2010, 15) opinnäytetyössä todennut, että do-kumentti on yhtä kuin yhteiskunnallinen ongelma. Eli yhteiskunnallinen ongelma on yhtä kuin radiodokumentti. Eikä suuntaus ole huomattavissa vain Dokument-tiryhmän tuotoksissa, vaan se on suosittu tapa tehdä radiodokumentteja myös muualla Euroopassa.

Toisaalta ymmärrän, mitä Huhtamäki tarkoittaa sosiaalipornolla. Radioateljeen featuret eivät selvitä ongelmia tai pureskele aihetta kuulijalle valmiiksi vaan herättää kuulijat ajattelemaan ja miettimään ohjelman teemoja itse.

Henkilökohtaisesti pidän Robert McLeishin määritelmää parhaimpana, sillä hän tiivistää featuren keskeisen olemuksen hienosti. Kuten McLeish toteaa, myös minun mielestäni featuren olennainen osa ja painopiste on kuvata inhimillisiä ominaisuuksia ja mielialaa.

Dokumenttiohjelma on kokonaan faktaa, perustuen dokumentaarisiin todisteisiin – kirjoituksiin, lähteisiin, nykyaikaisiin (ajankohtaisiin) haastatteluihin ynnä muihin sellaisiin. Sen tarkoitus on olennaisesti informoida, esittää tarina tai tilanne rehellisesti ja tasapainoisesti raportoiden. Featureohjelman taas ei tarvitse olla kokonaan totta faktuaalisessa merkityksessä, se voi sisältää kansanlauluja, runoutta tai fiktionaalista draamaa, joka auttaa havainnollistamaan sen teemaa. Feature on hyvin vapaa muoto, jossa painopisteenä on pikemminkin kuvata määrittelemättömiä inhimillisiä ominaisuuksia, tunnelmaa tai mielialaa⁶. (McLeish 1978, 20. Käännös Katja Mäenpää)

⁶ "A documentary programme is wholly fact, based on documentary evidence – written records, attributable, contemporary interviews and the like. Its purpose is essentially to inform, to present a story or situation with a total regard for honest, balanced reporting. The feature programme on the other hand, need not to be wholly true in the factual sense, it may include folk song, poetry or fictional drama to help illustrate its theme. The feature is a very free form where the emphasis is often on portraying rather more indefinable human qualities, atmosphere or mood."

3 FEATUREN HISTORIA SUOMESSA

Kansainvälisesti dokumentti- ja feature- tyyppisten ohjelmien kehitys alkoi Englannista ja Saksasta. Termit radiodokumentti ja -feature ovat saaneet myös aikojen saatossa erilaisia merkityksiä riippuen tekijöistä ja tekijäyhtiöiden traditiosta. (Huhtamäki 2015a.)

Yleisradion historiassa radiodokumentin ja featuren historia on pääosin Radioateljeen historiaa. Tänä päivänä Radioateljee on freelancereita työllistävä toimitus Yleisradiossa, joka etsii ja tutkii erilaisia radion tekemisen ja tuottamisen tapoja sekä kuuntelijasuhteita käytännössä ja teoriassa. (Huhtamäki 2016b.)

Yleisradiossa dokumentin ja featuren lajityyppi alkoi kehittyä 1930-luvulla selostusten ja reportaasi-ohjelmien kautta. Selostuksia ei tehty pelkästään urheilukilpailuista vaan mistä tahansa, myös yhteiskunnallisista aiheista. (Karisto 1997, 19.) Pertti Salomaa kertoo kirjassaan *Dokumentaarinen radioilmaisuu* radioselostuksen kulta-ajan olleen 1940-luvun puolesta välistä 1960-luvun puoliväliin (Salomaa 1989, 15). Suomalaisen radiodokumentarismiin niin kutsuttu ensimmäinen tuleminen oli sotien jälkeen, kun selostajat alkoivat yhdistellä puheeseen erilaisia akustiikkoja ja leikittelemään äänimaisemilla. Tämän aikakauden tunnetuin ja merkittävin tekijä on, vailla epäilystä, radiotoimittaja Martti Silvennoinen. (Oinaala 2012⁷.)

1960- ja 1970-lukujen vaihteen informatiivinen ohjelmapolitiikka merkitsi kuitenkin loppua dokumentille, sillä journalismin ja taiteen yhdistäminen ei sopinut valistuksellisen sisällön ideaan. (Oinaala 2012)

1970-luvulla radiodokumentteja ei tehty lähes ollenkaan. Alunperin äänitarkkailijana työskennellyt Pertti Salomaa ryhtyi kehittämään dokumentti-ilmaisua uudestaan 1970-luvun puolivälissä. Radiodokumenttien uuden tuleminen hän aloitti kokoamalla 1950–1960-luvun featureja ohjelmasarjaan *Radiodokumentin klassikkoja*. (Karisto 1997, 19-20; Oinaala 2012)

⁷ Sampsa Oinaalan juttu Helsingin Sanomissa 20.9.2012

1980-luvulla radiodokumentit ja dokumentaristinen radioilmaisuus saivat pysyvän ohjelmapaikan ensin Radioteatterin alaisuuteen perustetuissa Erikoisohjelmissä. Sisältöä tuolloin Erikoisohjelmiin (ja myöhemmin Radioateljehen) tuottivat Salomaa ja Radioateljeen nykyinen tuottaja Harri Huhtamäki (Oinaala 2012; Huhtamäki 2015).

Huhtamäki rekrytoitiin Yleisradion Radioteatterin dramaturgiksi vuonna 1978. ”Yleisradiolle haettiin dramaturgia, jonka tehtäviin kuului myös featureiden tuottaminen. Mä mietin, että mikä ihmeen feature. Kysyin sitten haastattelun lopussa, että mikä tää on tää feature. Ne sano vaan, et ei me tiedetä.” (Huhtamäki 2015.)

Huhtamäen oli siis itse selvitettävä, mitä radiofeature on ja millaista se tulisi Suomessa olemaan. Seuraavana vuonna 1979 Huhtamäki lähetettiin kansainväliseen featurekokoukseen Berliiniin, jonka jälkeen hän alkoi työstää featureita toden teolla. Featureita radioitiin tuolloin Radioteatterin ohjelmapaikalla aina sitä mukaan, kun ohjelma saatiin valmiiksi. Myöhemmin 1980-luvun taitteessa feature sai nykyisen ohjelmakiertonsa, kerran viikossa. (Huhtamäki 2015b⁸.)

On siis varmasti suhteellisen tarpeetonta sanoa, että suomalainen radiofeature on yhtä kuin Radioateljee. Ja suomalaisen radiofeaturen historia on yhtä kuin Radioateljeen historia. Vaikka featurea on tuotettu Suomessa radioon jo vuosikymmeniä, on se vielä lapsen kengissä. Lapsen kengissä siksi, että Radioateljeen ydinyhteisö koostuu lähes samoista ihmisistä kuin suomalaisen featuren alussakin. Arvostaen ja kunnioittaen kysyn kuitenkin: olisiko aika uusien tuulien? Olisiko nyt uudenlaisten, raikkaiden featureiden aika?

⁸ Lähdeviitemerkintä viittaa ajankohtaan, jolloin opinnäytetyön tekijä on lukenut verkkotekstin. Verkkoteksti on julkaistu jo tätä aiemmin Yleisradion verkkosivuilla, mutta tekstin julkistamisajankohtaa ei ole mainittu.

4 TUOTEOSA: MIELIVALTAISTA MIELEN VALTAA

Radion hienous on sen intensiivisyys ja intiimiys. Toisin kuin muut mediat, se tulee lähelle kuulijaansa, maalaa kuvan mieliimme. Radiossa tärkeää on molemminpuolinen – tekijöiden ja kuuntelijoiden välinen – luottamus.

Tässä luvussa erittelen featuren tekemistä ja tekemisen prosessia samalla kuvaten prosessia tuoteosani kautta. Tuoteosani, tekemäni radiofeature *Mielivaltaista mielen valtaa*, yhdistelee suomalaista radiotaiteen omaista, jopa hieman abstraktia featurea, isobritannialaiseen suoraviivaisempaan ja äänimaailmaltaan selkeämpään featureen. Teoksen pituus on 14 minuuttia ja 29 sekuntia, joka ajallisesti vastaa enemmän Iso-Britanniassa tuotettujen lyhyiden featureiden aikaa kuin Suomessa julkaistavien featureiden tunnin mittaista ohjelmapaikkaa.

4.1 Aiheen valinta ja näkökulman muodostaminen

Kuten muissakin journalistisissa tuotoksissa, kaikki alkaa aina havainnoinnista. Oman ympäristönsä tutkiminen ja tarkasteleminen on aiheen ja ideoinnin kannalta hyvin oleellista. Kuten olen aiemmin todennut, on featurella paljon enemmän tilaa leikitellä. Se on abstraktimpaa ja syvemmälle luotaavampaa kuin radiodokumentti (Huhtamäki 2015). Mietin kauan, mikä olisi äänellisesti vapaasti tulkittavissa, kuulijaa lähelle tuleva aihe. Kuten Karisto sanoo (1997, 41): ideat löydetään, niitä ei keksitä. Aihekseni valikoitui ennen pitkää narsismi.

Istuin salolaisessa kahvilassa, kun kuulin kahden naisen puhuvan ystävänsä narsistisesta miehestä. Aloin etsiä tietoa verkosta sekä kysellä tarinoita tutuilta ja tuntemattomilta. Sosiaalinen media oli haastateltavia etsiessä hyvin suuressa osassa. Ei mennyt kauan, kun olin saanut jo monta yhteydenottoa. Koska aihe on arka, sovimme haastateltavieni kanssa, että haastattelut tehtäisiin täysin anonyymisti.

Luettuani tietoa aiheesta ja kuunneltuani ihmisten tarinoita tunnistin niissä myös itseni ja omia kokemuksiani. Kaikissa tarinoissa oli aika pitkälti samoja asioita

eri konteksteissa. Julmaa mielen valtaa ja henkistä pahoinpitelyä. Niinpä päätin nivoa kaikki nämä tarinat yhteen nippuun, josta käsikirjoitin yhden tarinan.

Aihe oli siis valmiina. Tarvitsi enää mieltä, mistä näkökulmasta halusin oman radiofeatureni tehdä. Päätin lähestyä aihetta lapsi-vanhempi-suhteen kautta. Kun puhutaan narsismista tai narsistin uhreista, keskitytään usein puolisoon (Ylen Elävä Arkisto 2006⁹). Mutta entä lapset? Tai vanhempi? Miten toimia, kun oma vanhempi tai lapsi on narsisti?

4.2 Käsikirjoitus

Käsikirjoitus oli ehkä koko projektin haastavin osa. Olen aina halunnut osata kirjoittaa tarinoita – tässä tapauksessa tarinallisesti – mutta sitä jotenkin tulee aina kovin sokeaksi omalle tekstilleen.

Keräsin tietoa verkosta ja onnistuin löytämään narsistin uhreille tarkoitetun sivuston (Narsistien uhrien tuki ry 2016). Tutkittuani lähteitä ja aineistoja laadin haastattelukysymykset narsistien uhreille. Tähtäsin jutustelemaan, ei liian kliiniseen haastattelutapaan, sillä katsoin sen perustelluksi haastattelun aihepiirin arkuuden vuoksi.

Mitä paremmin ja perusteellisemmin pohjatyö eli aiheen ja tuotoksen kehittäminen on tehty, sitä helpommin ohjelman rakenne syntyy. Sisältö ja toimittajan tulkinta määräävät ohjelman tyylin, millainen featuresta tulee. Sisältö määrää ohjelman muodon. Radiofeaturella ei ole mitään yhtä absoluuttista muotoa vaan muoto lähtee aiheesta, ei esimerkiksi etukäteen määrätystä tietynlaisesta äänestä. Ohjelman muoto ei ole myöskään muotti, joka tulee esimerkiksi oppikirjoista. Dramaturgia on vain väline, joka auttaa rakentamaan käsikirjoituksen ja hahmottamaan materiaalin. (Karisto 1997, 57.)

Tein miellekartan haastatteluissa ilmenneistä tietyistä pääpiirteistä. Jokaisessa tarinassa oli jotain samaa. Kohde oli eri, uhrin suhde narsistiin oli eri. Jotkut kertoivat ystävyysuhteistaan, toiset lapsistaan, toiset puolisoistaan. Aina tulos oli

⁹ <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2012/05/31/elama-narsistin-kanssa-ainaista-kujanjuoksua>

jotakuinkin sama. Lähdin siis työstämään käsikirjoitusta haastatteluiden pohjalta.

Järjetön menettämisen pelko, pelko yksin jäämisestä, surullisen huono itsetunto, täysin murskatut omakuvat ja huonommuuden tunne olivat niitä asioita, joita jokainen tarinansa minulle suonut tunsu enemmän tai vähemmän. Narsisti on yleensä suhteellisen älykäs ihminen ja osaa hienosti manipuloida toista. Miten narsistin nalkkiin voi muka jäädä, ajattelisi tietämätön. Narsistilla on uskomaton taito ”tukea” sellaisella hetkellä, kun hän katsoo soveliaaksi tai hyödylliseksi. Narsistin ”hyvät teot” ovat harvoin, jos koskaan, täysin pyyteettömiä. On varsin yleisessä tiedossa, että narsisti osaa olla hurmaava ja ihanan seurallinen. Moni kadehtii hänen elämäänsä, mutta kodin sisäpuolella tilanne on aivan eri. Siksi halusin jättää omassa tuoteosassa tämän nyanssin pois ja keskittyä siihen, mitä tapahtuu kodin seinien sisäpuolella. Narsisti nostaa itsensä jalustalle alistamalla ja väheksymällä uhriaan. Mikään ei ole koskaan tarpeeksi hyvää.

Kun olin saanut käsikirjoitukseni rungon valmiiksi, äänitin kertojan ja näytellyt kohtaukset Zoom H2N äänitallentimella. Editoin pätkän ja vasta sitten aloin suunnitella äänimaisemaa ja sen käsikirjoitusta. Olin toki jo kirjoittamisen ja tekoprosessin aikana kirjannut marginaaleihin, millaisen äänimaiseman haluan luoda, mutta äänien toteutus ei ollut vielä konkretisoitunut päässäni.

4.3 Materiaalin keräys ja editointi

Olen jo aiemmissa luvuissa kertonut taustatutkimuksesta ja –työstäni, joten tässä luvussa keskityn äänimateriaalin keräykseen ja editoimiseen.

Toimin itse kertojana tekemässäni featurissa. Koin sen perusteltuna valintana, koska kuunnellessani tarinoita ja nähdessäni sitä suurta ahdistusta ja surua, samaistuin näihin ihmisiin ja heidän tarinoihinsa. Minä pystyin tuntemaan sen surun, tuskan, riittämättömyyden tunteen ja alentavan itsekiittisyyden, jota haastattelemani henkilöt tunsivat.

Näytelyihin kohtauksiin sain puhuttua ympäri muutaman salolaisen harrastajanayttelijän. Olen siitä heille suunnattoman kiitollinen. Tunnen henkilöt ennalta ja siksi pyysin heitä mukaan projektiin. Tiesin, että he loistaisivat taidoillaan. Enkä joutunut pettymään.

Itse äänimaiseman luomiseen meni äärimmäisen paljon aikaa ja energiaa. Käytin lähes kaikki keinot hyväkseni. Istuin Teijon kansallispuistossa tuntitolkulla saadakseni edes muutaman kirkkaan äänen lintujen keväisestä ilakoinnista. Äänitin kaupungin keskustassa hälinää ja liikenteen ääniä. Pyysin ystävää soittamaan minulle jotain kaunista melodiaa akustisella kitaralla, jotta voisin käyttää sitä taustalla herkässä ja tunteikkaassa kohtauksessa.

Ääniä ja äänimaailmoja on etsittävä, eivätkä ne löydy helposti. On tarkasti mietittävä, miten löytää sellaisia ääniä ja äänimaailmoja, jotka toteuttavat ohjelman teemoja myös symbolitasolla. ”Mikrofoni on kuin kamera. Toimittaja miettii tarkasti, mitä hän nauhalle haluaa, millaisia kuvia ja mihin ne zoomautuvat.” (Kari 1997, 49-50.)

Mielen syvissä sopukoissa ”elävät” äänet olivat mielenkiintoisimpia tehdä, mutta myös haastavimpia. Kokeilin erilaisia äänitystapoja, kuten laittaa Zoomin alumiiniämpäriin. Löin ämpäriä ääniraudan kanssa, jolloin ääni jäi kiertäen kumahtelemaan ämpäriin sisään. Loin uusia ääniä Adobe Auditionin kanssa ja etsin muutaman äänen myös freesound.org –sivustolta¹⁰. Äänimaiseman materiaalin keräys vei aikaa jopa enemmän kuin taustatutkimuksen tekeminen, joka sekä oli erittäin työläs. Suurta osaa äänimateriaalista ei loppujen lopuksi edes käytetty valmiissa kokonaisuudessa.

Editointi oli jokseenkin järjestäytyneitä ja varmaa. Uusia ääniä luodessani käytin Adobe Audition -ohjelmaa, mutta itse editoinnissa käytin ilmaista Audacity -ohjelmaa. Suurimpana syynä tälle editointiohjelman valinnalle oli se, että se on minulle kaikista tutuin. Perfektionisti sisälläni pakotti minut tekemään paikka paikoin äärimmäisen pikkutarkkaa työtä, jonka seurauksena valvoin pari päivää putkeen hioen yhtä viiden minuutin pätkää.

¹⁰ <http://freesound.org/browse/>

Iso-Britanniassa featuret ovat (riippuen julkaisukanavasta: verkko, radio) noin vartin pituisia tai joskus jopa lyhyempiä. Suomen radiofeaturet ovat tunnin pituisia, joten päätin tehdä kompromissin. Tähtäsin siis viidentoista minuutin pituiseen, taiteelliseen ja suhteellisen abstraktiin teokseen. Päätin näin, koska koin, että vaikka olisi kuinka etevä radioammattilainen ja tekisi kuinka hienon featuren tahansa, niin harva jaksaa kuunnella puolta tuntia (tai kauempaa) yhtä soittoa suhteellisen raskaasta aiheesta tehtyä radioteosta. Varsinkin, kun yksi tutkielmani motiiveista on tuoda feature lähemmäs tavallisia ihmisiä ja tavallista kuulelijaa.

4.4 Valmiin tuotteen analysointi

Työni kirjallinen osa erittelee tuoteosaani ja siten featuren tekemistä prosessina. Aihe, näkökulma, käsikirjoitus ja äänimaisema muuttuivat monta kertaa ja eli tekoprosessin aikana, kuten tavallisesti usein käy.

Lähdin tarkastelemaan narsismia lapsen näkökulmasta ja suhteesta narsistiin vanhempaan. Aloitin siitä lähtökohdasta, joka kaikilla haastateltavillani oli eli ihastuminen ja onnellisuus. Narsisti viettelee uhrinsa ja nostaa tämän tietynlaiselle suurten odotusten ja henkisen riippuvuuden jalustalle, joka aiheuttaa uhrille pidemmän päälle suuria paineita. Kun narsisti tajuaa toisen haurauden ja sen, että tämä ei olekaan täydellinen, alkaa se todellinen toisen itsetunnon pilkkominen ja lopulta tuhoaminen. Suhde etenee lähes aina samalla kaavalla.

Halusin tuoda sen yksityiskohdan teokseen onnellisen lapsuuden kautta ja onnellisten muistojen kautta. Kun isä ja äiti yhdessä kylvettävät pienokaistaan. Sitä mukaan, kun lapsi kasvaa ja tulee tietoisemmaksi ympäristöstään, narsistisä alkaa huomata lapsessaan inhimillisiä vikoja ja alkaa näin ollen myös käyttäytyä väheksyvämmin.

Tämä on tekijänsä näköinen feature. Yhdistelin hieman Iso-Britanniassa oppimiani featuren tyylejä (selkeitä, raikkaita äänimaisemia) suomalaisen featuren abstraktiin taiteellisuuteen (päänsisäiset äänet, symbolisoivat äänet). Teoksen alku onkin kuunnelmallisempaa ja enemmän Iso-Britanniassa tehtyjen featurei-

den tyylistä tuotantoa, mitä tulee äänimaailmaan ja äänimaiseman kuvailuun. Käsikirjoitus ja kerronta ovat silti hieman enemmän suomalaisempaa, taiteellisempaa tuotosta.

Käytössäni ei Salossa, jossa näytellyt kohtaukset ovat äänitetty, ole ollut kunnan studiota, joten äänitimme kohtaukset paikallisen teatterin romuvarastossa ja vaatehuoneessa. Äidin yhteen repliikkiin, jossa tyttö tulee kotiin, hain tarkoituksellista pientä kaikua. Halusin saada kyseiseen kohtaan tietynlaista taivaallisuutta, ”äiti on tässä” -tyylistä ylöspäin katsomista. Isän huutokohtaus valitettavasti kajahtelee, enkä saanut sitä kokonaan poistettua Audacity -ohjelmalla, jolla pääasiallisesti tuoteosan editoin.

Hain erilaisia tasoja käyttämällä ohjelmaan syvyyttä. Isän repliikit ovat tarkoituksella hieman hiljemmalla, sillä se kuvastaa minulle etääntymistä ja pelkoa. Kerroja puhuu mikrofoniin taas tarkoituksellisesti mahdollisimman läheltä, sillä hän on tarinan kuljettaja ja eteenpäin viejä. Hän kertoo siinä periaatteessa omaa tarinaansa.

Yritin tuoda aiheen lähelle kuulijaa. Soitatin valmiin featuren parille haastattelemalleni ihmiselle ja he saivat siitä suuria tunne-elämyksiä. Toki, sillä aihe on heille arka ja lähellä. Toivon saavani tuotteellani aikaiseksi mietintää ja pohdintaa kuulijassa, josta syystä jätin featuressa joitakin seikkoja avaamatta.

Featuressa isää näyttelevä Markus Niemi on äänityöläinen ja onkin esimerkiksi dubannut paljon piirrettyjä. Äänitin featurea varten ystävänäni soittamaa melodista kitaramusiikkia, mutta se ei istunut teokseen. Onnekseni löysin juuri sopivaa musiikkia taustaksi, eli rojaltivapaata musiikkia¹¹, jota käytän valmiissa teoksessa.

Featuren aivan viimeisen osan äänitin suosiolla Sanni Suvila-Nuutisen (äiti, kaiuku, nainen) kanssa. Tämä siksi, että kyseessä on lähes suora lainaus, jonka eräs haastateltavistani sanoi minulle. Se jäi soimaan päähäni ja halusin sen päättävän tuoteosan. Siinä uhri on irtautunut narsistista ja tajunnut päästää it-

¹¹ Ferenc Hegeduksen säveltämät City of Happy Ones ja On the Way

sensä menemään. Tuntematta turhaan syyllisyyttä ja ”antaen itselleen anteeksi”.

Kuten olen aiemmin opinnäytetyössäni todennut, feature mahdollistaa äänen kanssa leikkelyn, mutta on hyvä tietää rajansa. Vähemmän on usein enemmän ja siksi pidin äänimaiseman kuitenkin suhteellisen pelkistettynä. Muuten tuotteesta olisi nopeasti voinut tulla äänioksennus, joka olisi saattanut häiritsevyydellään viedä huomion kokonaan pois itse tarinasta.

5 LOPPUPÄÄTELMÄT

BBC:n edesmennyt *Radio Features* –osaston päällikkö ja featuren ”perustaja” Laurence Gilliam on määritellyt ohjelmalajinsa sanomalla, että ”feature on ainutlaatuinen muoto, jonka radio on historiansa aikana tavoittanut. Se on jotakin velkaa radionäytelmälle ja jotakin radiopuheelle, mutta muodostaa synteessin, joka on olemukseltaan kumpaankin nähden erilainen.” (Gregor & Patalas 1962, 12, Mieltusen 1967, 129 mukaan)

Hannu Karisto näkee radiofeaturen ja radiodokumentin hyvinkin samankaltaisina, vaikka dokumentti on puhtaasti faktaan perustuva ohjelmaformaatti ja featuren taas ei tarvitse olla (ks. sivu 11). Radioateljeen tuottaja Harri Huhtamäki kokee radiofeaturen radiotaiteena, taideteoksena. (Huhtamäki 2015) Itse olen sitä mieltä, että Robert McLeish määritteli featuren hienoimmin ja osuvimmin (ks. sivu 12).

Ida-Maria Hytönen tiivistää opinnäytetyössään (2010, 33) featuren elementit käsikirjoituksen dramaturgiseen muotoon, kertojääniin sekä muuhun äänimaisemaan. Hytösen mukaan jokaisessa tarinassa on yleensä dramaturgiaa. Radiofeaturen kohdalla dramaturgiaa voidaan Hytösen mukaan käyttää tarinankerroinnan keinona jopa enemmän kaikessa muussa siihen sisällytyssä äänimaisemassa kuin itse tekstissä (tarkoittaen puhetta). Äänimaisemalla Hytönen tarkoittaa tässä nyt nimenomaan kerättyä äänimateriaalia, luotua maailmaa, kuten linnun ääniä tai symbolisia tehosteitä. (Hytönen 2010, 33.)

Kertojalla on ehdottoman tärkeä osuus featuressa, koska ilman kertojaa tai puhetta ylipäättään ”feature olisi pelkkä ääniteos”. Hytösen mukaan se, millaisella intensiteetillä kertoja puhuu, tai millaisilla tehosteilla kertojan puhetta on muokattu (esimerkiksi kuinka läheltä kertojan puhetta on äänitetty), vaikuttaa heti sanomaan. Kertojan tapa puhua onkin yksi hyvin tärkeä featuren ominaisuus. ”Muu äänimaisema on lähes yhtä tärkeä osuus featurea kuin kertojäänet. Muu äänimaisema featuressa on kuin sanaton viestintä keskustelutilanteessa.” (Hytönen 2010, 33.)

Sillä luodaan kuulijalle kuva, jota hän ei voi konkreettisesti nähdä. Se tunne, mitä teksti itsessään ei pysty välittämään, mutta on kuitenkin oleellinen tarinan kannalta, voidaan luoda äänimaisemalla. (Hytönen 2010, 33.)

Radiofeature on siinä mielessä radiodokumentin kaltainen, että se on hyvin tekstilähtöinen. Taustatutkimuksen jälkeen luodaan käsikirjoitus, jonka pohjalta määritellään tarkasti myös äänimaisema. Featuressa tulisi tähdätä tietyllä tavalla myös siihen, että äänimaisema voi itsessään kertoa tarinan eikä vain ja pelkästään siten, että se toimii puheen ja tekstin tukena.

Featurella on niin monta muotoa kuin on tekijääkin, sille ei ole olemassa tarkkaa ja absoluuttista määritelmää. Lähteenä käyttämieni radiofeatureiden (Radioateljee, BBC), verkkolähteiden, kirjallisuuden ja haastatteluiden perusteella olen siinä uskossa, että radiofeature ei ohjelmatyypinä kuulu mihinkään tiettyyn kategoriaan, sillä se yhdistelee eri ohjelmatyyppejä ja on niin sanotusti monen osan summa. Ennen kaikkea se on fiktiivinen ääniteos.

Se, millaisia featureita tulevaisuudessa tullaan tekemään, riippuu aivan siitä, saadaanko ohjelmatyypille uusia tekijöitä, raikkaita uusia näkökulmia ja aiheita, sekä uudenlaista äänisuunnittelua. Osaamista Suomessa on varmasti, mutta jotta tekijät löytäisivät featuren ja toisin päin, on featuren saatava enemmän kuuluvuutta. Ehdottaisinkin, että jatkossa Suomessa tehtäisiin myös lyhyitä 5-15 minuutin pituisia featureita, joita voitaisiin ajaa ulos myös päiväsaikaan eri ohjelmapaikoilla aivan kuten toimitettuja reportaasejakin. Näin featuren olisi Suomessakin pakko uudistua ja se saisi varmasti lisää innokkaita tekijöitä ja kuulijoita.

LÄHTEET

- Aaltonen, J. 2011. Seikkailu todellisuuteen. Dokumenttielokuvan tekijän opas. Helsinki: Like.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino
- Henriksson, S. 2005. Dokumentaarisen radio-ohjelman käsikirjoittaminen. Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu. [Verkkodokumentti] Luettu 10.2.2016
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2005/HenrikssonSaara05.pdf
- Huhtamäki, H. 2016a. Radioateljee 35 vuotta – Ajan lyhyt historia. Yleisradio. [Verkkodokumentti] Viitattu 15.3.2016
http://yle.fi/radio/yleradio1/ohjelmat/radioateljee/radioateljee_35_vuotta/7107712
- Huhtamäki, H. 2016b. Radioateljee 1979 – 2009 – fraktaalinen historia. Yleisradio. [Verkkodokumentti] Viitattu 15.3.2016
http://yle.fi/radio/yleradio1/ohjelmat/radioateljee/radioateljee_1979_-_2014/7107905
- Huhtamäki, H. 2010. Ihmeproductions. YouTube 31.3.2010. Viitattu 30.5.2016
https://www.youtube.com/watch?v=ra_bxNB2JZ8
- Huhtamäki, H. 1993. Radion viisi tietä. Helsinki: Like.
- Hytönen, Ida-Maria 2010. Radiofeaturen rakenteellinen ruumiinavaus. Opinnäytetyö, Metropolia ammattikorkeakoulu. [Verkkodokumentti] Viitattu 10.10.2015
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10777/Radiofea.pdf?sequence=1>
- Karisto, H. 1997. Todellisia tarinoita – radiodokumentin tekeminen. Helsinki: Edita.
- McLeish, R. 1978. Radio Production. 5., uudistettu painos. Oxford: Focal Press.
- Miettunen, H. 1966. Radio- ja TV-opin perusteet. Helsinki: Weilin+Göös.
- Narsistien uhrien tuki ry 2016. Viitattu 18.04.2016
<http://www.narsistienuhrientuki.fi/yhdistys/>
- Oinaala, S. HS 2012. Pertti Salomaa on radiodokumentin tuntematon pelastaja. Helsingin Sanomat. Viitattu 15.3.2016
www.hs.fi/radiotelevisio/a1348028535485
- Riipi, M. 2010. Outoja kuulokuvia – äänikerronnan ja ilmaisun mahdollisuudet radio-ohjelmassa. Opinnäytetyö, Oulun Seudun Ammattikorkeakoulu. [Verkkodokumentti] Luettu 18.3.2016
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/24388/Markku_Riipi.pdf
- Saarman, P. 2011. Äänikerronta radiodokumentissa – suomalaisen radiodokumentin analyysia. Opinnäytetyö, Tampereen ammattikorkeakoulu. [Verkkodokumentti] Luettu 18.3.2016
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/29168/Pauliina_Saarman.pdf?sequence=1
- Salomaa, P. 1989. Dokumentaarinen radioilmaisu.
- Silvennoinen, M. 1993. Radiodokumentti: faktaa vai fiktiota. Helsinki: Yliopistopaino 1993.

Talonen, K. 2003. Radio dokumentin välineenä. Äänellä kertomisen edut ja ongelmat. Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu. [Verkkodokumentti] Viitattu 15.3.2016
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2003/Talonen.pdf

Haastattelut:

Huhtamäki, Harri 2015. Radioateljeen tuottaja. Yleisradio. Haastattelu 9.11.2015.

Karisto, Hannu 2015. Dokumenttiryhmän tuottaja. Yleisradio. Haastattelu 10.11.2015.